

som i Runer nævner den Adelsslægt, hvis sidste Mand, kgl. Fuldmægtig Axel Urne, døde 21. Januar 1903 — det ældste danske Adelsnavn, vi kender.

Der har knyttet sig mange Gaader til de sønderjydske Rune-mindesmærker, og tit har man maattet vente længe paa Løsningen. Der laa næsten hundrede Aar mellem Fundet af det første og det andet Guldhorn, der laa 90 Aar mellem Fundet af de to Gnupa-Stene. Der kan endnu komme Fund, der kan give en sikker Tydning f. Eks. af Skodborg-Brakteaten eller Hovslund-Stenen. Sønderjyllands Jord har givet værdifulde Bidrag til Oplysning om vort gamle Sprog og vor gamle Skrift, og den kan maaske give mange endnu — Fortiden lover her godt for Fremtiden.

Og Runestenene og de andre Runefund har gjort deres til, at ogsaa her de enkelte Pletter har faaet deres egen Stemme og kan tale til os om vore Forfædre. Det er vort Haab, at Fremtiden i endnu rigere Maal skal fortsætte, hvad der er begyndt; saa de, der bor paa den gamle Grund, rigtig tydeligt kan høre, hvad Fortiden har at fortælle dem.

DHF.s 8. AARSMØDE I KØBENHAVN

DEN 9. DECEMBER 1921.

Fredag d. 9. Decbr. 1921 afholdt D. H. F. sit 9. Aarsmøde i Rigsarkivets Foredragssal i København.

Mødet begyndte Kl. 6 Em. Tilstede var for Rigsarkivet Arkivar *Holger Hansen* (nu Landsarkivar og D. H. F.s Kasserer), for Folkemuseet Frk. *Mygdal*, *P. Holm* (Den gamle Borgmestergaard, Aarhus), Arkitekt *Paludan* (Aalborg Museum), Pastor *Alex. Rasmussen* (Aalborg), Byretsfuldmægtig *C. Petresch-Christensen* (Hjørring), Akademifulmægtig *F. L. la Cour* (Sorø), Amtsforvalter *A. Holck* (Laaland-Falster), Dr. *Marius Kristensen* (Ribe), *Friis* og Redaktør *P. Eliassen* (Kolding), General *Tuxen* (Generalstaben), Premierløjtnant *Smith* (Københavns Amt), Bibliotekar *Haugsted* (Aarhus), Lærer *Alb. Thomsen* (Holbæk), Arkitekt *Tidemand-Dal* (Præstø), Proprietær *Hjorth* og Sekretær *Andreasen* (Odense), Professor *Fabricius*, Pastor *Severinsen*, Arkivar

Hornemann, Museumsinspektør *Chr. Axel Jensen*, *Gunnar Knudsen* (Stednavneudvalget), *Aakjær*, og som Foredragsholder *Cand. Johs. Schrøder* — ialt 25 Deltagere.

Formanden åbnede Mødet, bød Forsamlingen velkommen og mindedes afdøde Troels-Lund og hans Betydning for dansk Kulturhistorie, hvorefter Forsamlingen rejste sig. Han gav dernæst Ordet til Museumsinspektør *Chr. Axel Jensen*, der gjorde Rede for Museernes Byggeplaner, eller — som de maaske vilde blive — »Luftkasteller«. Der var ialt fire, 1) Kastellet; Mogens Clemmensens første Plan, hvorefter Bygningerne skulde rumme alle Afdelinger, var maaske ikke heldig, langt bedre var den bleven efter at man var kommet ind paa, at Nationalmuseet og Folkemuseet godt kunde adskilles fra Etnografisk Samling og Antiksamlingen, og en ny Kastelsplan var blevet forelagt. Den blev første Gang fremsat denne Aften, dels i denne Forsamling, dels ved et Møde i Koncertpalæet, som afholdtes samtidig. 2) Udvildelse af Prinsens Palæ. 3) Frederiks Hospital. 4) Ministeriet havde forelagt et Kongens-Have-Projekt, hvorved ingen Museumsmand var blevet raadspurgt. Det sidste Projekt kunde Tal. ikke slutte sig til, Bygningen var baade grim og upraktisk. Tal. sluttede sig nærmest til det reviderede Kastels-Projekt, men sluttede med at sige, at blot der i det hele taget skete et omend nok saa lille Fremskridt, vilde Museet være glad. Paa en Forespørgsel fra General *Tuxen* om Funderingen var god i Kastellet, svarede Tal., at Ingeniørkorpset havde svaret Ja, naar der blot ikke indrettedes Kældere. Paa en Forespørgsel af Landsarkivar *Hornemann* om, hvorfor Frederiks Hospital saa afgjort var gaaet ud af Programmet, svarede Tal., at det var fordi det var baade for lille og for fugtigt. *Form.* betonedede, at det jo især gjaldt at vælge en Plads, hvor der var gode Udviklingsmuligheder, og Tal. beroligede med, at der var taget de videst mulige Hensyn hertil, selv under de nuværende knebne Pladsforhold. *Red. Eliassen* udtalte paa sit Samfunds Vegne den varmeste Sympati med Sagen, og udtalte, at han var sikker paa, at enhver Mand, der holdt af sit Land og dets Kultur, skammede sig hver Gang han gik paa Folkemuseet og saa Forholdene der. Ved lydelige Bifaldsytringer og Tilraab fik man et levende Indtryk af, at *Eliassen* var i fuldeste Overensstemmelse med Forsamlingen, og han betonedede derfor Ønskeligheden af, at en Resolution snarest mulig blev vedtaget, hvori man overfor de bevilgende Myndigheder protesterede imod de nuværende uværdige Forhold.

Derefter fremviste *Cand. Schrøder* som Prøve paa sine »Hjembykort« et særdeles smukt Kort over Aversi By med talrige Marknavne, med de gamle Vangeskel og tidligere Engdrag og Moser,

samt sløjfede Gravhøje. I Kortets højre Hjørne var Marknavnene opført i samme Form og Rækkefølge som i Markbogen 1682, ved enkelte var i Parentes tilføjet en normaliseret Form, naar Skrive-maaden var for stærkt afvigende fra moderne Retskrivning, eller naar der var begrundet Mistanke om, at Navnet i Markbogen var forskrevet. Paa selve Kortet var Marknavnene stavet og sted-fæstet i nøje Overensstemmelse med det originale Bykort i Matrikulsarkivet. Markbogs-Formerne i Kortets højre Hjørne var forsynet med fortløbende Numre, og naar et Navn med Sikkerhed kunde genkendes paa selve Kortet, var det her forsynet med samme Løbenummer. Man opnaaede herved at give en fuldt for-svarlig Gengivelse af det historiske Navnemateriale fra de to Hovedkilder: Matrikelskort og Markbog. Markbogs-Listen blev en Slags historisk »Fodnote« til Kortet, og omvendt blev Kortet en »Illustration« med geografisk Stedfæstelse af Navnene fra Kri-stian den Femtes Landmaaling. Desuden gjorde Tal. Rede for Stednavneoptegnelsen, der var paabegyndt over hele Landet, og for den velvillige Støtte den fra flere Sider havde mødt. Man stod nu foran Udsendelsen af Kort og Vejledning til Hovedskolen i hvert af Landets Sogne, og opfordrede Amtssamfundene til at være Lærerne behjælpelige med deres store og værdifulde Ar-bejde. *Form.* anbefalede paa det varmeste Repræsentanterne at støtte denne Sag, der baade var af stor videnskabelig og praktisk Betydning. Stednavneudvalgets Sekretær, *Gunnar Knudsen*, ret-tede Udvalgets Tak til Tal., fordi han af Interesse for denne Sag havde udvidet Optegnelsens Ramme saa meget, at det indsamlede Stof vilde faa den største Betydning ogsaa for Videnskaben. Dette havde han gjort af egen fri Vilje, eftersom hans forholdsvis be-skedne Bevilling egentlig kun gjaldt den pædagogiske Side af Sagen, Tilvejebringelsen af »Hjembykort« til Brug ved Under-visningen i »Hjemstavnsløre«. For de personlige Ofre, han her havde bragt for Sagens Fremme, og det store Arbejde, han havde lagt i den, bragte G. K. ham Stednavneudvalgets Tak. Sagen vakte megen Opmærksomhed, flere af Repræsentanterne hørte her om den for første Gang, og man enedes om at lade ogsaa Pressen tilflyde Meddelelse om, at Optegnelses-Arbejdet var sat i Gang. *Haugsted* foreviste et Kort med optegnede Navne fra Tin-ning ved Aarhus. *Petresch-Christensen* anbefalede samtidig at faa Rede paa, hvor Udskiftningskort og -forretninger beroede, da de ofte manglede i Matrikulsarkivet, og *Aakjær* meddelte, at han i sin Vejledning til Stednavneoptegnelse netop havde henstillet til Optegneren saa vidt muligt at skaffe sig Oplysninger herom hos Byens Beboere.

Derefter aflagde *Sekretæren* Beretning, i hvilken han bl. a.

meddelte, at Personalthistorisk Samfund af økonomiske Grunde havde set sig nødsaget til at udtræde af D. H. F. Ialt 23 Byraad var indmeldt, men her manglede endnu nogle. I Sønderjylland var der endnu ikke dannet historiske Samfund, men Henstillinger om at tage sig af Sagen var rettet baade til Folk i Øst- og Vestlandet (H. P. Hanssen, Kloppenborg, Jepsen-Christensen, Andreas-Grau o. fl.). Et af Museerne dernede (Haderslev) havde allerede indmeldt sig. M. H. t. »Fortid og Nutid« fik Red. Forsamlingens Samtykke til foreløbig, af Hensyn til de usædvanligt høje Trykkeripriser, at stille Udgivelsen i Bero en Tid, hvorefter det skulde fortsætte efter samme Plan som hidtil, dels 1) bringe Oversigter over Kilder og Metoder for dansk Lokal- og Kulturhistorie. Saaledes havde Arkivsekretær C. Christiansen udarbejdet en grundig og fuldstændig Oversigt over Amtsregnskaberne Indhold 1660—1810. Dels 2) Oplysninger om Forhold indenfor Samfundene (som C. Klitgaards i sidste Hefte) eller imellem Samfundene indbyrdes. 3) Beretninger fra Museer, Arkiver og andre lign. Institutioner. Der var indledet et nøjere Samarbejde med Folkemuseet, der fremtidig vilde aflægge Beretning sammen med Nationalmuseets 2. Afd. Ogsaa Etnografisk Museum havde ønsket at faa Rum for en kortere Aarsberetning, da det hidtil havde været henvist til Dagspressen.

Smith vilde paalægge Styrelsen at sætte alt ind paa at faa Sønderjylland med. Han fremhævede desuden Ønskeligheden af, at de forskellige Sektioner udføreligt gjorde Rede for de af dem behandlede Sager i »Fortid og Nutid«. Endelig mindede han om, at Navnesagen snart vilde blive brændende igen, og at D. H. F. maatte tage Stilling til den. *Form.* foreslog at overdrage et Udvalg, hvori bl. a. Hjorth-Nielsen havde Sæde, at tage Stilling til Navnesagen 1922.

Kassereren aflagde derefter en foreløbig Beretning, men kunde ikke her aflægge endeligt Regnskab, da Regnskabsaaet først afsluttedes med Kalenderaarets Udløb. Han bad Amtssamfundene og Byraadene stadig holde D. H. F. à jour med *Kasserernes* Adresser. Han fortsatte derefter med en Beretning for *Arkivsektionen*. Byraadene havde nok indmeldt sig i ret stort Tal, men der manglede endnu nogle, og ingen af dem havde endnu sendt Repræsentanter til vore Aarsmøder, f. Eks. Kommunesekretærer og Byraadsarkivarer, gennem hvilke vi kunde høre, hvad Byraadene særlig ønskede. Styrelsen var i højeste Grad villig til at efterkomme eventuelle Ønsker m. H. t. Vejledning ved Ordning og Indsamling af Byraadsarkiver og andre lokale Arkiver, og havde paabegyndt Udarbejdelsen af en saadan Vejledning. Ogsaa mere private Arkiver burde bevares. *Elbassen* tilføjede, at

politiske Foreningers Arkiver ligeledes burde bevares. Naar de officielle Lokalarkiver ikke tidligere var blevet afleverede til Landsarkiverne, var det vistnok ofte for en stor Del, fordi de sidste havde betragtet det som en Naadessag at udlaane Sagerne til Byraadene igen, naar det ønskedes, men ved en glædelig Ændring i Landsarkivernes Synsmaade var Sagen nu begyndt at gaa i Orden igen. *Smith* meddelte, at baade i Holbæk, Roskilde og Køge var der lagt en god Grund til Bevarelse af Arkiverne, i Holbæk hørte de under Museet, i Københavns Amt under Amtssamfundet, saa i Fremtiden vilde man maaske her kunne se, hvad der var bedst. Han anmodede indtrængende om, at Vejledning maatte gives til Byraadene og andre om Indsamling og Bevarelse af Arkivalier.

For *Museumssektionen* meddelte *Chr. Axel Jensen*, at Vejledningen til Museumssagers Konservering var færdig, tilligemed Spørgeskemaer til Museerne. Han ansaa det forøvrigt for mest korrekt at stille sit Mandat til Raadighed, efterat han nu var blevet tilsynshavende ved de historiske Museer, men Amtsforvalter *Holck* o. fl. beroligede ham med, at der jo endnu ikke forelaa et eneste Tilfælde, hvor de to Hverv kolliderede.

For *Tidsskriftsektionen* fremdrog *Form.* et Stridsspørgsmaal, som var indanket for Repræsentantskabet, mellem Københavns Amts og Frederiksborg Amts Samfund, idet det første havde nægtet Medlemmer af det sidste sine Skrifter til halv Pris. Det havde imidlertid vist sig, at det kun var et enkelt Medlem i Kbh. A. Samf.s Styrelse, der paa egen Haand havde nægtet det, mens den øvrige Styrelse selvsagt følte sig bunden ved en af dens egen Repræsentant bifaldet Beslutning paa Aarsmødet i D. H. F. I Henhold til Fællesbeslutning af Decbr. 1913 med yderligere Ændring 1918, hvorved det gennem Rundskrivelse vedtoges, at Amtssamfundene gensidig skulde give hverandres enkelte Medlemmer (ikke Institutioner som Helhed) Adgang til, for en Betaling med det halve Medlemsbidrag (plus Postopkrævning) at subscribere paa de Aarbøger o. a. Skrifter, der udgives af de Samfund, af hvilke vedkommende ikke selv er Medlem, naar Begæring derom fremsættes gennem eget Samfunds Bestyrelse, indstillede nu Tidsskriftssektionen til Repræsentanterne, at denne Beslutning ændres derhen, at Amtssamfundene er berettigede til, som *laveste Leveringspris*, at opkræve *Fremstillingsprisen* for vedkommende Skrift. *Hornemann* spurgte, om Repræsentanterne virkelig kunde vedtage noget saadant? *Form.* svarede, at det jo blot var et Forslag, som Repræsentanterne skulde tage med hjem til deres Samfund; men der viste sig iøvrigt at herske Enighed i Forsamlingen om at anerkende Repræsentanternes Kompetence i saadanne

Spørgsmaal og at betragte Repræsentantskabets Beslutninger som Udtryk for de paagældende Amtssamfunds Vilje og Ønske. *Form.* foreslog endvidere, af Hensyn til Personalhistorisk Samfund, at genindføre Maximumsgrænse for Kontingent ved 30 Kr. eller eventuelt at tilføje: »Dog kan D. H. F. foretage Nedsættelse af Kontingentet, naar det skønnes betimeligt«. Under den paafølgende Diskussion blev bl. a. fra *Hornemann* stillet Forslag om en Maximumsgrænse 50 eller 60 Kroner, fra *Tidemand-Dal* om Fastholdelse af Betaling efter Medlemstal, indtil *General Tuxen*, der selv er Medlem af Personalhistorisk Samfunds Bestyrelse, fandt det forløsende Ord ved et Forslag om at lade Lovene beholde deres Skikkelse, og blot lade Personalhistorisk Samfund, det eneste Sagen berører, yde Kontingent som »Institution«, da man ikke tør forlange, at dets norske Medlemmer yder Bidrag til D. H. F. *Form.* fortsatte derefter sin Beretning og stillede bl. a. i Udsigt, at de tidligere af D. H. F. offentliggjorte Vejledninger for Lokal- og Kulturhistorikere skulde samles, genoptrykkes, muligt øget med enkelte nye, og derefter udsendes som et særskilt Hefte. Dette Forslag vakte stærk Tilslutning i Forsamlingen.

Ved det paafølgende *Valg* genvalgtes den samlede Bestyrelse eenstemmigt. Da begge de hidtidige Revisorer var Medlemmer af det af D. H. F. udtraadte Personalhist. Samf., enedes man om, ikke som Udtryk for en Mangel paa Paaskønnelse af D'Hrr. Revisorerers udmærkede Evner og opofrende Arbejde i D. H. F.s Tjeneste, men udelukkende fordi man ikke mente at være berettiget til at paalægge Folk udenfor D. H. F. dette byrde- og ansvarsfulde Hverv, at vælge som nye Revisorer Amtsforvalter *Holck* og Museumsinspektør *J. Olrik*. Til Suppleanter for Styrelsens Medlemmer valgtes *Gunnar Knudsen* og Bibliotekar *Haugsted*, til Revisor-Suppleant Akademifuldmægtig *la Cour*.

Mødet sluttede Kl. 9½, hvorefter man tilbragte Resten af Aftenen hos *Wivel*, hvor Foreningen gav Repræsentanterne et beskedent Traktement, efter hvilket man tilbragte Tiden til Midnat i muntert Samvær ved Kaffen og Cigaren.

MØDET I HADERSLEV (9. AARSMØDE)

I DAGENE 23.—25. JUNI 1922.

Deltagerne ankom til Haderslev Banegaard 4.09 Em., hvor Værterne var mødt for at modtage deres Gæster, og i Løbet af et